

Diepwerkende wasverzachter

Column

Achtergrond - 27 september 2009

Vandaag is het eindelijk zo ver. De Duitse kiezers gaan naar de stembus en een campagne van afgrijselijke verveling kan toch nog uitmonden in een ware thriller. De gedoodverfde winnaar, een conservatief-liberale coalitie onder bondskanselier Merkel heeft in de recente opiniepeilingen nog maar nauwelijks een meerderheid. Inhoudelijke discussies waren de laatste weken ver te zoeken.

In een jaar met de grootste groeikrimp in meer dan zestig jaar blijft het gebrek aan inhoud en duidelijk geformuleerde keuzes opmerkelijk. Niet alleen bij politici, maar ook bij de bevolking lijkt de noodzaak voor hervormingen en een nieuwe richting voor de Duitse economie niet echt te leven. Anders dan in 2005, toen er in het hele land sprake was van een collectieve depressie, roepen de twee groten partijen nu eigenlijk alleen maar: "verder zo". Deze zelfgenoegzaamheid is óf kiezersbedrog, óf pure naïviteit.

Het is nu of nooit voor de nieuwe regering om het 'permanente' probleem van een zwakke binnenlandse vraag aan te pakken. De grootste economische uitdaging voor de volgende regering is het in evenwicht brengen van de Duitse economie met meer binnenlandse vraag. De Duitse exportsector was competitief en blijft dat ook de komende jaren.

Misschien gaat het ten koste van de titel 'wereldkampioen export', maar nu moet vooral aandacht uitgaan naar een cruciaal probleem: Duitsland heeft een van de hoogste belasting voor huishoudens van alle geïndustrialiseerde landen, terwijl de particuliere investeringsquote bijna de laagste in Europa is.

De speelruimte is beperkt, de overheidsfinanciën zijn verslechterd en moeten ook nog worden geconsolideerd. Vanaf 2016 heeft Duitsland de grondwettelijke verplichting van een bijna evenwichtige begroting.

Het is dus geen vrijheid-blijheid verkiezing. De Duitse kiezer kan een duidelijke opdracht geven aan de nieuwe regering voor de toekomstige richting van de economie. Hiervoor moet de kiezer keuzes maken die de partijen zelf tijdens de campagne niet durfden aan te spreken, maar die wel in de partijprogramma's staan.

Moet het belastingsysteem worden hervormd? Komt er een belastingverlaging voor iedereen of alleen voor lage inkomensgroepen? Moet er een verhoging voor topverdieners worden ingevoerd? Kiest Duitsland voor begrotingsconsolidatie door uitgavenreductie of door belastingverhoging? En komt die begrotingsconsolidatie dan al in 2010 of toch pas in 2011? Zit er een jaarlijkse vermogensbelasting van 5 procent in? Blijft de pensioenleeftijd staan op 67? Voor of tegen kernenergie?

Vragen waar ook andere Europese landen zo moeilijk een antwoord op vinden. Er staat duidelijk meer op het spel dan de wollige campagne de laatste weken deed vermoeden. De verkiezingen van zondag zijn richtingwijzend voor Duitsland en Europa. Het is nu in de handen van de kiezer om de wasverzachter diepwerkende kracht te geven.

Carsten Brzeski is Senior Economist bij ING in België voor de Eurozone en Duitsland en schrijft regelmatig in Nederlandse en internationale media, zoals *FT*, *FAZ* en the *Wall Street Journal*. Deze verkiezingscolumn verschijnt ook in het Belgische dagblad [De Tijd](#).

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3385/diepwerkende-wasverzachter>